

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МЕХАНІКИ ТА АВТОМАТИКИ АПВ НААН
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЗБІРНИК
ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ**

*XI Міжнародної науково-технічної конференції з нагоди
117-ї річниці від дня народження
доктора технічних наук, професора,
віцепрезидента УАСГН
КРАМАРОВА
Володимира Савовича
(1906-1987)*

«КРАМАРОВСЬКІ ЧИТАННЯ»

*22-23 лютого 2024 року
м. Київ*

УДК 631.17+62-52-631.3

Збірник тез доповідей XI Міжнародної науково-технічної конференції «Крамаровські читання» з нагоди 117-ї річниці від дня народження доктора технічних наук, професора, віцепрезидента УАСГН Крамарова Володимира Савовича (1906-1987) 22-23 лют. 2024 р., м. Київ / МОН України, Національний університет біоресурсів і природокористування України. К.: Видавничий центр НУБіП України, 2024. 505 с.

Proceedings of the XI International Scientific and Technical Conference dedicated to the 117th anniversary of the birth of Doctor of Technical Sciences, Professor, Vice President of the UAAS Kramarov Volodymyr Savovych (1906–1987), February 22–23, 2024, Kyiv / MES of Ukraine, National University of Life And Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv: Publishing center of NULES of Ukraine, 2024. 505 p.

В збірнику представлені тези доповідей науково-педагогічних працівників, наукових співробітників, аспірантів та студентів НУБіП України, провідних вітчизняних і закордонних вищих навчальних закладів та наукових установ, в яких розглядаються завершені етапи розробок.

The Proceedings presents abstracts of reports of scientific and pedagogical workers, research staff, graduate students and students of the NULES of Ukraine, leading domestic and foreign higher educational institutions and scientific institutions, in which completed stages of development are considered.

ЗМІНА ГЕОГРАФІЇ ЕЛЕВАТОРНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЛОГІСТИКУ ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

В. МЕЛЬНИК, кандидат економічних наук, доцент

В. КІСІЛЬ, студент магістратури

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна відома своєю значною роллю на світовому зерновому ринку, і елеваторне господарство є критичною складовою її аграрного сектору. Довоєнні десятиліття відзначались змінами у географії елеваторного господарства України, що мало значний вплив на логістику зернової продукції.

У період незалежності України, елеваторне господарство пережило значні трансформації. Реформи сільського господарства та приватизація спричинили зміни власності та управління багатьма елеваторами. Однак, однією з найбільш помітних змін було зміщення центрів виробництва зерна в напрямку південно-східних регіонів країни.

Південь та схід України стали головними областями для вирощування зернових культур через їх сприятливі кліматичні умови та наявність родючих

ґрунтів. Ця зміна в географії виробництва зернових вплинула на розташування елеваторів, з якими була пов'язана логістика зернової продукції.

Зміна географії елеваторного господарства мала на той час безпосередній вплив на логістику зернової продукції через наступні аспекти: транспортування; інфраструктура; експортні можливості.

Транспортний аспект розглядався щодо впливу розташування елеваторів у південних та східних регіонах на збільшення витрат на транспортування зернових до цих елеваторів з центральних та західних областей, що спричиняло збільшення витрат на логістику та підвищення цін на зерно.

Зміна географії елеваторного господарства вимагала розвитку та модернізації інфраструктури транспортування та зберігання зернових. Недостатня інфраструктура призводила до затримок у перевезенні та зберіганні, що негативно позначалось на логістиці та якості зернової продукції.

Розташування елеваторів біля морських портів на південному та східному узбережжі удосконалювало експортні можливості для українських зернових. Це створювало потенціал для розвитку зовнішньої торгівлі та підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку.

Через війну в елеваторному господарстві України відбулися зміни. Деякі елеватори, що постраждали від обстрілів, відновили свою роботу, інші навпаки — втратили свою дієздатність. За підрахунками Elevatorist.com на червень 2023 року в країні по всіх областях в експлуатації знаходилось близько 57 млн т. Тимчасово втрачено, не працювало або було пошкоджено потужностей майже на 13 млн т одночасного зберігання. Серед постраждалих областей Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Харківська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, Сумська. Велика кількість аграрних компаній втратила неймовірну кількість сільськогосподарських земель через окупацію, забруднення та затоплення. На цей час відсутня точна оцінка втрат, орієнтовно вона коливається від 0,5 до 8 млн гектар.

Через закриття шести морських портів України, агрокомпанії зіткнулися з проблемою вивезення великого обсягу зернової продукції, яка повинна йти на експорт до інших країн. Тож було прийнято рішення про налагодження альтернативних маршрутів, що допомогло збільшити експорт зерна, але логістичні витрати залишаються високими.

Для розв'язання проблем зі зберіганням та перевантаженням зернової продукції, агрокомпанії запланували та вже будують нові елеватори та хаби в прикордонних областях України. Деякі агрохолдинги почали змінювати стратегію управління. Наприклад «НІБУЛОН» об'єднує свої 22 елеватори у 6 груп для оптимізації використання ресурсів та створення ефективної системи управління. За кожною групою елеваторів буде закріплена вахтова бригада, до якої будуть входити апаратники оброблення зерна та інші фахівці, які надаватимуть допомогу філіям у найбільш завантажені періоди роботи.

Таке розв'язання проблем підвищує інвестиційний потенціал. Через майже два роки життя України у війні фермери інвестують у власні сховища,

компанії розширюють потужності зберігання і перероблення, будують перевантажувальні сухопутні і річкові термінали.

Вплив війни на логістику зернової продукції можна розглядати за такими аспектами: безпека та ризики; обмежений доступ до інфраструктури; перенаправлення логістичних маршрутів.

Стратегія розвитку агропромислового комплексу України, оприлюднена міністерством аграрної політики та продовольства влітку 2023 р., передбачає загальне інвестування зберігання агропродукції на рівні \$3.8 млрд, з них: будівництво 600 нових елеваторів по 30 тис. т задля збільшення потужностей зі зберігання на 18 млн т; відновлення 77 зруйнованих елеваторів потужністю 9.4 млн т. Прогнозовані ринкові показники (2033) щодо інвестицій у нове будівництво та відновлення зруйнованих та пошкоджених елеваторів до 2033 р. – \$3.8 млрд (\$2.7 млрд та \$1.1 млрд, відповідно).

Інвестування аграрної логістики прогнозоване на рівні \$2.9 млрд, з них: на оновлення 14.6 тис. вагонів-зерновозів (із 24 тис. наявних), оновлення 14.6 тис. вагонів-зерновозів (із 24 тис. наявних) та забезпечення виробництва 130 електротягів – \$1.9 млрд.

Також згідно згаданої Стратегії передбачається створення в Україні оператора екологічного річкового транспорту (на водні) та інвестування сучасного зеленого залізничного транспорту – створення оператора або інвестиції в Укрзалізницю.

Загалом зміна географії елеваторного господарства України мала і має значний вплив на логістику зернової продукції. Ця зміна вимагає адаптації та інвестицій у транспортну інфраструктуру, зберігання та експортні маршрути для забезпечення ефективності та конкурентоспроможності українського зернового сектора. Умови війни в Україні вносять серйозні зміни у географію елеваторного господарства та логістику зернової продукції. Безпека, доступ до інфраструктури та перенаправлення логістичних маршрутів стають ключовими викликами для сільськогосподарського сектора. Розуміння цих викликів та розроблення стратегій для їх подолання є критичними для забезпечення стабільності та безпеки зернового сектора України в умовах війни.